

Kaide ile birlikte teterrüs kavramı da ortaya çıktı. Kimileri bunu ilk kullanan kimsenin Gazali olduğunu ve bu ibarenin veya kavramın El Mustasfa'da geçtiğini söylüyorlar. Daha sonra el Kaide tarafından kullanılarak genişletildi. El Kaide veya Bin Ladin'in fustateyn/iki çadır ve iki dünya anlayışı gibi teterrüs kavramı da Kaide'nin referans kaynaklarından birisi oldu.

Teterrüsün anlamı şu: Düşman cephesine ulaşmak için arada bir Müslüman kitle veya kuşak olsa, düşman saflarına ulaşmak için bu Müslüman kuşak feda edilebilir mi? Teterrüs anlayışına veya teorisine göre feda edilebilir. Ve bu anlayışta ileri de gidiyorlar ve 'kemmiyeti ne kadar olursa olsun arada kalan engel hükmündeki zırh veya zümre feda edilebilir' deniliyor.

Halbuki, başka bir görüşe göre 99 suçlunun bulunduğu bir gemi bir masum dahi varken batırılmaz.

Bu da başka bir anlayış veya hüküm. Bir de Emirü'l müminin lakabıyla ahirete göç eden İkinci Hasan'ın sarıldığı bir başka fetva vardır. Ona göre, bazı Maliki uleması ümmetin veya raiyenin üçte ikisinin selameti için üçte birini feda etmenin mümkün olduğu fetvasını vermiş bulunuyor. İşte burada Abdusselam Yasin'den başka kimse bu fetvaya cehennem fetva demezken Kaide'nin bu anlayışı takbih edilmekte ve mahkum edilmektedir. Halbuki modernist bir kipte ve kisvede de olsa aslında İkinci Hasan bu fetvasıyla birlikte Kaide'yi bile geride bırakmış ve ona rahmet okutur bir haldedir. Kur'an-ı Kerim'i zırh yapmakta iki anlayış var. Birincisi teterrüs binnastır. Ve buradaki nas sad harfiyledir yani kutsal metinleri heva ve hevesata göre kendisine zırh ve perde yapmak. Bir de teterrüs binnas'dır ve buradaki nas ise sin harfiyledir ve insanlar demektir.

Birisi görüşünü haklı çıkarmak veya hedefine ulaşmak için tabir caizse Kur'an-ı Kerim'i harcarken, diğeri de emellerine ulaşmak için insanları harcamaktadır.

Selman Avde nasları kullanarak yükselenlere dair örnekler vermektedir. Dolayısıyla burada çıkış noktası önemlidir. Nasları kullananların bir kısmının çıkış noktası halisanedir ve Allah rızasını öne alır. Diğer kısmı ise ram olmaz, aksine kam alır. Yani Kur'an'la ilişkisi, kullanma amaçlıdır. Bu noktada Selman Avde Somali'de yaşananları örnek verir. Çarpışan tarafların tamamı Müslüman ve İslamidir. Ve her birine göre arkalarında Kur'an, Sünnet ve içtihad-ı fukaha vardır. Öyleyse bu kan niye akmaktadır? Herkes hakkın kendi canibinde olduğunu söylüyor. Hatta zannedersiniz ki, lisan-ı halleriyle biz doğru ile mukayyet değiliz, doğru bizimle mukayyettir. Doğruluk doğruluğunu bizden alır demektedirler. Dolayısıyla bunların anlayışı Gazali'nin ifadesiyle kimi İsmaili ve Batınilerin imamet doktrini gibidir. Ölçü 'dur haysu dare'l hak' iken 'dur haysu dare'l imam' şekline gelmiştir. Yani hakkın döndüğü yere dön kuralı 'imamın veya ricalin döndüğü yer' haline gelmiştir. Ahmet Bin Hanbel veya İmam-ı Ali ise arif'r ricale bilhakkı la tarifi'l hakka birricali ve izaarefte'l hakka tarifu ehleyu demiştir. Yani hakkı tanı ki ehlini tanıyasın. Dehrilerin anlayışı ise şudur: 'Dur haysu dare'z zaman'dır. Yani Mevlana'nın pergel benzetmesinin hilafına; zaman nereye dönerse oraya dön anlayışıdır. Dolayısıyla değerler zamanın öğüttüğü nesneler olmaktadır. Yani dehrilere veya benzerlerine göre onlar ölçüye değil, ölçü onlara tabidir. Ölçü ya zamana ya da hevesiyete tabidir. Kur'an'a tabi olanlar için ölçü Kur'an'dır. Kullananlara göre heva ve hevestir.

Selef-i salih kendi görüşlerini Kur'an'a nisbet etmekten sakınırdı ve bu onların takva göstergesiydi. Görüşlerini Kur'an'la mukabele ederlerdi ama asla görüşlerini zorlama ile Kur'an'a doğrulatmak istemezlerdi. Görüşlerinin doğru veya hata payına sahip olduğunu bilerek onları Kur'an kütsiyetine ve yanılmazlığına atfetmezlerdi. Dolayısıyla Kur'an mualla bir mevkide bulunurdu. Kimse onun otoritesini aşındıramazdı. 'Ebben' çayır demek olduğu halde hem **Hazreti Ebubekir hem de Hazreti Ömer bu kelimenin anlamını bilmediklerini söylemişler ve**

bilmeyerek Kur'an'a anlam yüklemekten de hicap ettiklerini ifade ederlerdi.

Aksi takdirde, 'hangi yer bizi eyler hangi sema bizi gölgeler' demişlerdir. Hazreti Ali de ilmini ve fetvasını tezkiye edenlere şöyle demiştir: Bizim ilmimiz Kur'an'dandır. Onun anlaşılmasından ibarettir. Yoksa mustakil bir ilmimiz yoktur. Buhari'de böyle bir hadis yer almasına rağmen, İsmaili anlayışında imamlar doğrulara değil, doğrular imamlara tabidir. Doğruluğun ölçüsü keyfidir. Kays Bin İbad Hazreti Ali'ye 'Bu çıkışınız Hazreti Peygamber'den aldığınız bir ahde mi dayanıyor, yoksa kendi görüşünüz mü?' sorusunu sormuş, o da şöyle mukabele etmiştir: "Elbette kendi görüşümdür. Ve Hazreti Peygamber'den bir ahit almış değilim (Ebu Davud ve Müsned-i Ahmed Bin Hanbel'e göre sahih bir hadis)..." Hazreti Ali tezini teyit ettirmek için nassa büyük bir ihtiyaç duyarken buna rağmen çıkışını nassa değil, görüşüne dayandırmıştır. Haricilerin makale ve görüşlerini ise (Allah'dan başka hakem yok) 'sözleri doğru ama maksatları yanlış' diyerekten reddetmiş ve manipülasyonlarına işaret etmiştir. Demek ki, söz yerinde veya bağlamında doğrudur. Dolayısıyla söz kadar bağlamı da doğru olmalıdır. Aksi takdirde, bu, sözün kullanılması ve manipülasyonu olur. Dolayısıyla sözü bağlamına oturtmak da 'likülli makamın makal' sırrıyla tevildir. Hazreti Ali de Kur'an-ı Kerim'in tevili için muharebe ettiğini söylemektedir. Bu bağlamda Haricilere karşı bir konuşmasında üç defa: "ne yalan söyledim ne de yalanlandım" demiştir. Ancak 'Alimler Allah'tan hakkıyla korkar' sırrınca ulemadan olan ve Gazali'den önceki Nizamiye müderrisi olan Şirazi de '

Fakih o kimsedir ki ilmi arttıkça tereddüdü artar'

demiştir. Yani kendisine olan güveni azalır. Aynı oranda Allah'a tefviz ve tevkili ve tevekkülü artar.

Mustafa Özcan